

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen
Kultur- og Fritidsforvaltningen

NOTAT

Til: Borgerrepræsentationen

2. februar 2006

Fra: Teknik – og Miljøforvaltningen
Kultur- og Fritidsforvaltningen

Journalnr.

BR 35/06

Vedr.: Kunstgræsbaner – miljøspørgsmål

Miljøproblematik vedr. kunstgræsbaner

Den 9. februar 2006 behandler Borgerrepræsentationen sagen ”Prioritering af midler til vedligeholdelse og genopretning af idrætsanlæg i 2006” (ØU/14/2006).

Økonomiudvalget behandlede sagen den 17. januar 2006. Til brug for behandlingen i Borgerrepræsentationen ønskede udvalget, at Teknik- og Miljøforvaltningen i samarbejde med Kultur- og Fritidsforvaltningen udarbejdede et notat om miljømæssige konsekvenser af, at ”gamle bildækgranulater” indgår som en væsentlig del af underlagsmaterialet til kunstgræsbaner. Udvalgets ønske er affødt af mail og notat om miljøproblematik ved kunstgræsbaner fra Taner Yilmaz.

Af sagen ”Prioritering af midler til vedligeholdelse og genopretning af idrætsanlæg i 2006” fremgår, at der er prioriteret 4 x 2,8 mio. kr. til omlægning af grusbaner til kunstgræsbaner i Ryparkens Idrætsanlæg, Tingbjerg Idrætspark og Kløvermarken samt til etablering af en ny kunstgræsbane på Kulbanevej.

På Borgerrepræsentationens dagsorden den 9. februar er også sagen ”Minikunstgræsbaner i 6 københavnske byområder” (Teknik- og Miljøudvalget og Kultur- og Fritidsudvalget, samt ØU 8/2006). Sagen var på Borgerrepræsentationens dagsorden den 26. januar 2005, hvor den blev udsat.

Nærværende notat omhandler miljøspørgsmålet for begge banetyper.

Taner Yilmaz rejser udover miljøspørgsmålet en diskussion om EU-udbud og Offentlig Privat Partnerskab (OPP). De nævnte anlægsarbejder er ikke af en økonomisk størrelsesorden som udløser EU-udbud, selvom udbuddet omfatter projektering, anlæg, drift og vedligehold. Med hensyn til Offentligt Privat Partnerskab skal denne problemstilling ses i relation til at banerne typisk vil være del af et større offentligt anlæg – idrætsanlæg, park eller vej. Det eneste sted, der er erfaring med lignende konstruktioner er omkring Danmarkshallen i

**Vej & Park,
Byrumskontoret**

Njalsgade 13
2300 København S

Telefon
33 66 33 66

Telefax
33 66 71 91

Direkte
33 66 34 02

E-mail
jop@tmf.kk.dk

www.vejpark.kk.dk

Valbyparken. Såfremt det politisk er et ønske, at disse baner udbydes som OPP er det forvaltningens vurdering, at man i udbuddet skal sikre brugernes interesse på lige fod med de øvrige idrætsanlæg, parker mv. (dette er også en af konditionerne for tilskud). Herudover skal man nøje vurdere om det økonomisk er bæredygtigt at gøre driften af disse anlæg til et særskilt anliggende, adskilt fra driften af de øvrige byrum/idrætsanlæg..

Sammenfatning og anbefalinger i relation til miljøspørgsmålet

Når miljøspørgsmålet bliver rejst i forbindelse med kunstgræsbaner skal det ses i sammenhæng med, at der i visse banetyper indgår materialer (granulater) fra udtjente bildæk. Dækkene kan indeholde miljø- og sundhedsskadelige stoffer og skal deponeres ved bortskaffelse. Vanskeligheden ved problemstillingen er, at der generelt er en lille viden herom.

Miljøkontrollen vurderer, at der er en vis risiko for, at der kan udvaskes farlige stoffer til undergrunden, og at der kan være lugtgener, hvis der anvendes dækgranulat. Derfor bør leverandøren dokumentere, at produktet ikke giver anledning til disse miljøproblemer. Miljøkontrollen vil generelt anbefale, at man anvender den miljømæssige bedste løsning.

På baggrund af denne vurdering, anbefales indstillingen om kunstgræsbaner i det offentlige rum fasthold som den er, da disse baner ikke indeholder granulat fra gummidæk. Med hensyn til de store baner på idrætsanlæg anbefales det, at opretholde indstillingen, men at der indarbejdes et krav om dokumentation af de anvendte produkters miljømæssige konsekvenser i udbuddet.

Såfremt producenten kan dokumentere, at materialet ikke giver anledning til nedsivning eller lugtgener, vil der således blive anlagt 4 store baner som beskrevet i indstillingen ”Prioritering af midler til vedligeholdelse og genopretning af idrætsanlæg i 2006”. Hvis dette ikke kan dokumenteres, anbefales det anvende den dyrere løsning uden genanvendelse af gummidæk. I dette tilfælde vil der blive fremsendt en ny indstilling.

Sagsbeskrivelse

Om minikunstgræsbaner: De 6 kunstgræsbaner i offentlige byrum er såkaldte ”2. generationsbaner”, udført med fyld af sand. Da der **ikke** anvendes gummigranulatkugler, er der er ikke miljømæssige problemer forbundet med disse. Denne type bane er valgt til offentlige byrum, fordi de er mere robuste, bl.a. i forhold til ubetænksom omgang

med cigaretter, engangsgriller etc. Andre banetyper giver en bedre spilleteknisk banekvalitet (se nedenfor), men kræver opsyn.

Om baner i fuld størrelse: De fire baner af fuld størrelse etableres som 3. generationsbaner, der er tættere på naturgræsbanernes spillefunktionelle egenskaber og kan benyttes til DBU turneringer op til divisionsniveau. På disse baner består banefyldet normalt af kvarts-sand og gummigranulat. Gummigranulatet kan bl.a. komme fra bildæk, hvilket er anledningen til de miljømæssige overvejelser.

Kunstgræsbaner er et nyere fænomen. I dansk sammenhæng er der kun forsket lidt i mulige konsekvenser for miljø og sundhed ved brug af granulat fra udtjente bildæk. Miljøstyrelsen har udgivet en rapport om anvendelse af bildæk og granulat på legepladser. Det konkluderes i denne rapport, "at den potentielle sundhedsmæssige risiko relateret til brugen af kasserede bildæk på en legeplads er ubetydelig".

Der anvendes ca. 150 tons granulat pr. fodboldbane. Miljøkontrollen har vurderet, at det koster i størrelsesorden 850 kr. pr. ton at komme af med udtjent granulat. Det koster således omkring 130.000 kr. at skaffe sig af med en bane. Levetiden anslås til 10-15 år afhængig af vedligeholdelsen.

Det koster i størrelsesorden 400-500.000 kr. mere pr. bane at udføre fodboldbanerne af 3. generation med miljøvenlige materialer. Det stabiliserende lag i græstæppet udgøres i så fald af gummigranulatet lavet af miljøvenligt gummi, eller af flexsand, som er sand coatede med miljøvenlig gummi.

Valg af løsning beror på en uddybende undersøgelse og indhentning af tilbud. Såfremt den mere miljøvenlige løsning besluttes, fordrer det en fornyet stillingtagen til økonomien i relation til den del af indstillingen, der vedrører kunstgræsbaner.

Uddybende bemærkninger

I de senere år er der sket en betydelig udvikling inden for kunstgræsbaner. Der skelnes mellem 2. og 3. generationsbaner, som har forskellige fordele og ulemper.

2. Generationsbaner

De seks minikunstgræsbaner er planlagt etableret som 2. generationsbaner. De består af et drænet grusunderlag, en stødabsorberende bund af bundet kunststof og et kunstgræstæppe. Kunstgræsset fyldes op med kvartssand, som giver stabilitet. Kunstgræsset er robust og tåler mange træningstimer. Banen kan anvendes til andre idrætsgrene end fodbold.

Denne banetype er valgt til offentlige byrum, fordi de er mere robuste, bl.a. i forhold til ubetænksom omgang med cigaretter, engangsgriller etc. Banerne har ikke samme spilletekniske kvalitet som 3. generationsbanerne. På 2. generationsbaner i fuld størrelse kan der afvikles turneringer på lokalt niveau, såfremt der er enighed mellem de to hold, og de spillefunktionelle egenskaber er opfyldt. DBU turneringer kan alene afvikles på 3. generationsbaner; dog kun op til divisionsniveau.

3. Generationsbaner

Denne banetype er valgt til de fire baner af fuld størrelse ved Ryparkens Idrætsanlæg, Tingbjerg Idrætspark, Kløvermarken og Kulbanevej. Til forskel fra 2. generationsbanerne består disse af et finere græstæppe med længere og tyndere strå. Banefyldet består normalt af kvartssand og gummigranulat. Banerne er tættere på naturgræsbanernes spillefunktionelle egenskaber – både kvalitativt og visuelt. Banerne er ikke særlig anvendelige til andre idrætsgrene end fodbold.

Der findes forskellige typer af 3. generationsbaner. Et alternativ er en lidt dyrere type med gummigranulat lavet af miljøvenligt gummi. Endvidere findes en type med flexsand, som er coated med grønt miljøvenligt gummi. På grund af sandets egenvægt springer fyldet i disse typer ikke op på samme måde, som traditionelle gummigranulater, når spillerne tackler, løber og bolden springer. Da der kun er ét stabiliserende materiale i kunstgræstæppet er den daglige vedligehold lettere.

Miljøproblematik

Forvaltningen har været i kontakt med andre kommuner og organisationer for at indhente erfaringer.

I Albertslund kommune er det ikke vurderet at 3. generationsbaner skulle give anledning til miljøproblemer, men der er stillet krav om at affald, som opsamles fra banerne med støvsuger eller lign. skal bortskaffes ligesom vejaffald, dvs. til deponi. I Herlev, der har kunstgræsbaner, har der ikke været miljømæssige overvejelser i forbindelse med anlæg af banerne.

På baggrund af en række undersøgelser af gummigranulaternes mulige sundhedsskadelige- og miljømæssige effekt anbefaler det norske "Statens Forureningstilsyn", at eksisterende baner med gummigranulat fra bildæk ikke udskiftes. Endvidere, at man ved etablering af nye baner stiller krav om, at granulatene fremstilles af miljøvenlige materialer.

Dansk Boldspil-Union (DBU) anbefaler, at der stilles krav om at granulat og tæppe er lugtfri på varme sommerdage. Ikke alle granulatyper indfrier dette, hvorfor det bør stilles som krav til leverandør. DBU stiller ikke særlige krav vedrørende brug af dæk i granulatet.

Norges Institut for Luftforskning, Folkehelseinstituttet og Radiumhospitalet har undersøgt de helbredsmæssige risici ved granulat fra bil-dæk i forhold til hudkontakt, indånding og (utilsigtet) indtagelse. De konkluderer, at der ikke foreligger nogen grund til at antage, at brugen af kunstgræsbaner medfører øget helbredsrisiko; dette gælder også i relation til kræft.

Der tages et vidst forbehold i forhold til udvikling af astma og luftvejsallergi, hvor den tilgængelige viden er begrænset. Dette skal dog ses i sammenhæng med, at undersøgelsen er lavet i relation til indendørs kunstgræsbaner.

Det norske institut for vannforskning har vurderet miljørisikoen for overfladevandet, idet afvandingsvandet fra kunstgræsbanerne kunne påvirke det. Den totale mængde af farlige stoffer, som udledes af ved afvanding er relativt små.

Lugtgener: På varme dage kan de lidt billigere granulattyper udvikle en ubehagelig lugt af brændt gummi.

DBU anbefaler, at der stilles krav til leverandørkrav om, at granulatet i særdeleshed, men også tæppet i almindelighed er lugtfrit under alle klimatiske forhold

Brandfare og røgd udvikling: Kunstgræsbaner er godkendt af brandmyndighederne. Gummigranulater kan antændes. Det medfører betydelig røgd udvikling, hvorfor 3. generationsbaner ikke er godkendt til indendørs brug. I forhold til utilsigtet brug (grill m.v.) anbefales følgende 2. generationsbaner til byens åbne rum.